ידיעות אחרונות

דעותopinions

הצעת חוק: חכו לפני שיוצאים למלחמה

ארגון "נשים עושות שלום" מקדמת יוזמה שתסדיר את תהליך קבלת ההחלטות שמקיימת ממשלת ישראל לפני שהיא פותחת במהלך צבאי

גלעד שר / פורסם: 08.11.18 , 09:00

לפני שנה וחצי נפגשה השרה למשא-ומתן של ממשלת קוסובו, ד"ר אדיטה טהירי, עם חברות ישראליות מתנועת "נשים עושות שלום" וכך אמרה: "בתוך מעגלי הדם, השנאה, השכול והאלימות, צריך בכל רגע נתון לחפש את הדרך לפתור את הסכסוך".

שמעו ועשו. כארבע שנים לאחר שהוקמה התנועה בידי קומץ נשים, בשלהי "צוק איתן", הן מקדמות הצעת חוק לבחינת חלופות מדיניות לא-צבאיות. החוק נועד למסד תהליך סדור ומחייב של קבלת החלטות, שיתבסס על פיתוח ובחינה של חלופות לא-צבאיות לפתרון תהליכים ומשברים מדיניים וביטחוניים, כאלה שעשויה להיות להם השפעה של ממש על אזרחי מדינת ישראל, חייהם וביטחונם. מדובר בתהליך שצריך להתקיים הן בשגרה, הן לפני החלטה על כל מהלך צבאי משמעותי או במהלכו.

מאחורי הניסוח היבש עומדת דרישה מהממשלה לנצל הזדמנויות לשלום ולהסדרים מדיניים, תימנע ממלחמות שלא לצורך, ותפעל להרתיע, תוך הפעלה נכונה של מנופים לא-צבאיים.

המדינה השיגה עליונות מחשבתית ואסטרטגית בתחומים טכנולוגיים–ביטחוניים, ובמובן זה היא מעצמה אזורית. אולם ישראל טרם הצליחה למנף זאת להישגים מדיניים שיבטיחו ביטחון לאומי ארוך טווח. לא אחת התקשתה ישראל לקרוא נכון את המפה המדינית. לא רק בשל כשלים מודיעיניים, אלא גם בשל קושי של הנהגתה הבכירה ביותר לנתח נכוחה את המצב ולהבין את ההזדמנויות, המגמות ומרחבי הפעולה שבידיה.

ב-2012 פרסם מבקר המדינה דו"ח ביקורת על יישום חוק המטה לביטחון לאומי וההתמודדות עם המשט הטורקי (המרמרה). המסמך הזה המשיך בדרכם של דו"חות קודמים של ועדות חקירה ממלכתיות וממשלתיות, ביקורת המדינה וועדות שרים, אשר הגיעו למסקנה כי יש לטייב באופן מסודר וממוסד את תהליך קבלת ההחלטות, בשגרה ובחרום. הם קבעו כי הכשלים נבעו בין היתר מתהליכי קבלת החלטות חסרים, מהיעדר מידע רלוונטי על שולחנם של מקבלי ההחלטות, ומהיעדרו של דיון בחלופות.

יוזמת החקיקה תאפשר פרו-אקטיביות ויצירתיות במדיניות הביטחון הלאומי של ישראל, תוך בחינה ראויה של חלופות שונות. היא באה להבטיח כי עבודתה של המועצה לביטחון לאומי (מל"ל), שתחוזק, והמלצותיה, תובאנה בפני מקבלי ההחלטות, ואלה יהיו מחויבים להקשיב על בסיס קבוע, לדון בהן, לבחון אותן לעומק ולנמק את מסקנותיהם.
מי שעוסק בחקר סכסוכים ויישובם מכיר בחשיבות שיש לשיתוף גופים אזרחיים, ובמיוחד נשים. מועצת הביטחון של האו"ם וגופים אחרים הכירו בכך שנשים נפגעות באופן ייחודי מסכסוכים מזוינים, וכי יש חשיבות לשיתופן כמי שמייצגות גוונים שונים של האוכלוסייה, בתהליכים ובשיח

הנוגעים לביטחון לאומי וליחסים בינלאומיים. בישראל זה עדיין לא קורה מספיק, והחוק בא לשנות גם את זה.

אם כן, יש להפנות משאבים של זמן, קשב וכוח אדם לחיפוש פתרונות מדיניים, ולחזק את הפיקוח והבקרה על כל אלה. במסגרת החקיקה המוצעת, גם גופים בעלי ניסיון בתחומים רבים ושונים, בהם ארגוני חברה אזרחית, חוקרים ובעלי ניסיון מקצועי בפועל, יקבלו גישה למקבלי ההחלטות. כך יובטח כי לא יהיה רעיון רציני שלא ייבחן לעומק.

ומה עם הדחיפות, ומצב החרום, והצורך לקבל החלטות מבצעיות מעכשיו לעכשיו? ובכן, השאלה מתייתרת כאשר תהליך קבלת ההחלטות של הממשלה בעת חירום, אם תתרחש, יתבסס על דיונים שיטתיים וסדירים ובחינת חלופות. לא רק כתגובה לאירועי חירום.

המהלך שמקדמת תנועת "נשים עושות שלום" יבטיח שדיון טרם יציאה למהלך צבאי יתקיים במציאות שבה כל מקבלי ההחלטות כבר נחשפו בעבר באופן יסודי ושיטתי לחלופות מדיניות שונות, ואינם מקובעים על דרך פעולה אפשרית אחת בלבד.

זו תוספת מתבקשת, חשובה וחיונית לספר החוקים הישראלי. אם תצלח דרכן, הן יעניקו משמעות חדשה ועדכנית לליסיסטרטה של אריסטופאנס, 2,500 שנים אחרי.

*עו"ד **גלעד שר**, יו"ר הוועד המנהל של המכללה האקדמית ספיר וראש המרכז למשא-ומתן יישומי וחוקר בכיר **במכון למחקרי ביטחון לאומי INSS**, היה ממנהלי המו"מ המדיני בקמפ-דיויד וטאבה וכיהן כראש לשכת ראש הממשלה ושר הביטחון ברק. קודם לכן היה חבר משלחת ישראל להסכם הביניים של ממשלת רבין. משרד עוה"ד שהוא עומד בראשו מלווה את תנועת נשים עושות שלום מאז הקמתה*

https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5392504,00.html